

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Gezinnen en hun functioneren

Gaëlle Vanhee, Céline Hinnekens & Lesley Verhofstadt

Vanuit een ontevredenheid met het individuele karakter van diagnostiek en effectonderzoek in de geestelijke gezondheidszorg ontwikkelde Wim Klijn de vragenlijst Gezinskenmerken (VGK). Dit vond plaats in het kader van een dissertatie en in samenwerking met Alfred Lange (Universiteit Amsterdam) en Arnold Goedhart (Universiteit Leiden).

De vragenlijst beoogt de kwaliteit van gezinsfunctioneren te meten door op een betrouwbare en valide wijze gedragskenmerken van een gezin vast te stellen. Door middel van onderzoek naar de interacties tussen alle gezinsleden focust deze vragenlijst uitsluitend op kenmerken van het volledige gezinssysteem en niet op individuele of dyadische aspecten.

De oorspronkelijke itemlijst werd ontwikkeld op basis van een cognitief-gedragsmatig en systemisch gedachtegoed en is gericht op de volgende gezinskenmerken: structuur, affectief klimaat, samenwerking, en communicatieve en probleemoplossende vaardigheden. De geconstrueerde items weerspiegelen waarneembaar gedrag, 'waarvan het ondubbelzinnig vaststaat, dat de aanwezigheid ervan ofwel een gunstige, ofwel een ongunstige invloed heeft op het gezinsfunctioneren' (Klijn, 2013, p.19). Na de testfase werd de structuur van een gereduceerde itemlijst getoetst (exploratieve en confirmatorische factoranalyse) bij verscheidene doelpopulaties (met name moeders van adolescenten, (avond-school)leerlingen en psychiatrische patiënten).

Deze analyses resulteerden in de definitieve versie van de VGK, bestaande uit 23 items, met onderliggend twee sterk gecorreleerde factoren/schalen ($r = .76$). De eerste schaal, 'Waardering', brengt het affectieve klimaat binnen het gezin in kaart en bestaat uit acht items. Hiertoe behoren items zoals 'Bij een discussie blijven wij geduldig' en 'Er worden afkeurende opmerkingen gemaakt'. De tweede schaal, 'Samenwerking', heeft betrekking op sociaal-relatieve vaardigheden in het domein van samenwerking en communicatieve en probleemoplossende vaardighe-

den, en bevat vijftien items. Het betreft items als 'Als iemand thuis verdrietig is, dan wordt er gepraat' en 'Als er een probleem is, dan raken wij erin verstrikt of wordt het een chaos'. De items worden gescoord op een Likert-schaal, gaande van 1 (zeer zelden) tot 5 (zeer vaak van toepassing). Beide schaalscores kunnen worden gesommeerd, waarbij een hogere somscore wijst op een beter gezinsfunctioneren.

Onderzoek naar de psychometrische kwaliteiten van het instrument wijst op voldoende betrouwbaarheid en validiteit. Meer specifiek blijkt de interne consistentie van de subschalen en de totaalschaal te variëren tussen $\alpha = .88$ en $\alpha = .94$, wat als goed tot excellent kan worden beoordeeld. Ook de test-hertestbetrouwbaarheid van de vragenlijst wordt als goed beschouwd (range $r = .72 - r = .85$). Tevens werd er ondersteuning gevonden voor de begrips- en criteriumvaliditeit. Normen werden ontwikkeld voor een klinische en een niet-klinische populatie.

De VGK is voornamelijk bedoeld als screeningsinstrument van gezinsproblemen en kan dus worden gehanteerd in het (gezins)diagnostisch onderzoek. Daarnaast is dit meetinstrument ook inzetbaar bij onderzoek naar therapie-uitkomsten en cliëntenfeedback. De vragenlijst kan worden ingevuld door kinderen vanaf twaalf jaar en volwassenen (vanuit de kind- of ouderpositie) en worden aangewend in zowel de volwassenenzorg als in de hulpverlening aan kinderen en jongeren. Het instrument is bij diverse doelpopulaties bruikbaar.

Gaëlle Vanhee is klinisch psycholoog en doet een doctoraatsonderzoek naar psychische behoeften en emotieregulatie binnen partnerrelaties.

Céline Hinnekens is klinisch psycholoog en doet een doctoraatsonderzoek naar gemotiveerde empathische (in)accuraatheid binnen partnerrelaties.

Lesley Verhofstadt is klinisch psycholoog, relatie- en gezinstherapeut en docent gezinspsychologie. Allen zijn werkzaam in de vakgroep experimenteel-klinische en gezondheidspsychologie van de Universiteit Gent. E-mail: gaelle.vanhee@ugent.be.

Literatuur

Klijn, W.J.L. (2013). *Gezinskenmerken — De constructie van de Vragenlijst Gezinskenmerken (VGK)* (dissertatie). Te verkrijgen op <http://dare.uva.nl/record/458936>.